

В.Ю. Бароўка

Народазнаўчы матэрыял у літаратурным творы: перспектывы далейшага навуковага асэнсавання

Сучаснае літаратуразнаўства – гэта літаратуразнаўства пераходнага перыяду, якое знаходзіцца ў стадыі пераацэнкі ранейшага навукова-герменеўтычнага вопыту і ў актыўным пошуку новай метадалогіі. Сёння навукоўцы на постсавецкай прасторы дастаткова часта звяртаюцца да міфапаэтычнага, культуралагічнага і інтэртэкстуальнага аналізу твораў мастацтва слова, што выступае свайго роду кампенсаторнай рэакцыяй на доўгія гады панавання сацыялагічнай метадалогіі. Увогуле ж у літаратуразнаўстве пачатку XXI стагоддзя наглядаецца тэндэнцыя да ўзмоцненага сінтэзу дасягненняў іншых, найперш гуманітарных, навук, да развіцця так званых міждысцыплінарных напрамкаў даследаванняў, што істотна падвышае гнасеалагічны патэнцыял навукі пра мастацтва слова, дазваляе ўнікнуць рэдукцыі ідэйна-мастацкага зместу літаратурных твораў, што непазбежна ўзнікае пры выбары нейкага аднаго канкрэтнага навуковага метаду.

Не толькі эстэтычна, але і сацыяльна запатрабаваным напрамкам навуковых пошукаў у літаратуразнаўстве пачатку трэцяга тысячагоддзя можа стаць шматаспектнае даследаванне народазнаўчага матэрыялу ў літаратуры ўвогуле і ў канкрэтных творах прыгожага пісьменства ў прыватнасці, паколькі інтэнсіўныя эканамічныя і культурныя ўзаемадзеянні ў наш час робяць асабліва цікавасць да этнакультурнай адметнасці, да таго, што ў герменеўтыцы навейшага часу прынята называць у шырокім сэнсе «іншым» або «другім». Пагроза поўнай гомогенізацыі культуры ўзмацняе імкненне лю-дзеі творчых прафесій усвядоміць уласную асобасную і нацыянальную ідэнтычнасць. Нядаўна мінулае XX стагоддзе прымусіла чалавецтва задумацца над праблемай выяўлення і захавання этнічных каштоўнасцей дзеля самаідэнтыфікацыі сябе ў зменлівым свеце, таму сёння неабходна паглыблена даследаваць тыя фактары, якія абумоўліваюць змястоўную і мастацкую спецыфіку нацыянальных літаратур. Запатрабаваным у сучасных умовах з'яўляецца асэнсаванне нацыянальных літаратур як важных складнікаў адзінага полікультурнага свету і своеасаблівых рэтранслятараў этнаанталагічных карцін Універсуму. Адрэфлексаваная майстрамі мастацкага слова этнічнасць у літаратурным творы прадстае як каштоўнасць эстэтычная, этычная, навуковая. Яна ўяўляе сабой самадастатковы матэрыял для рознабаковых тэарэтычных даследаванняў, у тым ліку літаратуразнаўчых. Навуковае асэнсаванне народазнаўчага матэрыялу ў творах прыгожага пісьменства дае магчымасць глыбока і ўсебакова выяўляць суадносіны рэчаіснасці і мастацтва слова, раскрываць такія аспекты зместу і формы літаратурных твораў, як, для прыкладу, сувязь эстэтычнага і ментальнага ў творчым працэсе, што не заўсёды заўважаецца пры іншых ракурсах даследавання класічнага і сучаснага славеснага мастацтва.

Той ці іншы напрамак у навуковым спасціжэнні літаратурных твораў правамерны, калі ён адпавядае прыродзе прыгожага пісьменства. Літаратура звычайна абапіраецца на народазнаўчыя звесткі для стварэння паўнаватраснага

вобраза свету і чалавека, яна выступае свайго роду этнаграфічным эпіфеноменам, а таму сацыягістарычная, ландшафтная, эстэтычная, аксіялагічная парадыгмы нацыянальнай прасторы, з аднаго боку, істотна ўплываюць на літаратурную творчасць, а з другога – самі знаходзяць у ёй сваё ўсебаковае ці частковае выяўленне.

Народазнаўчы матэрыял у мастацкім творы – гэта заўсёды вынік узаемадзеяння пісьменніцкай інтэнцыі і эмпірычнай рэчаіснасці, гэта адлюстраванне сродкамі мастацтва слова матэрыяльнай і духоўнай культуры пэўнага народа, носьбітамі якой выступаюць разнастайныя эстэтычныя з’явы, напрыклад, апрацоўка фальклору, міфалогіі, апісанне ландшафту, побыту, светаадчування пэўнага народа. Атрыбутыўная рыса мастацкага народазнаўства, такім чынам, – рэпрадуктыўная або крэатыўная рэтрансляцыя этнакантэксту вобразна-выяўленчымі сродкамі.

Народазнаўчы матэрыял у літаратурным творы – важны элемент змястоўнай формы і істотны складнік ідэйнай палітры. Этнаграфічны малюнак, этнаграфічная дэталі, узноўленая ў літаратурным творы, маюць прадметны і сэнсавы план. Прадметны план дае магчымасць ацаніць інфарматыўна-рэфератыўны бок твора, уласна пазнавальны пласт, а сэнсавы план – аўтарскую канцэпцыю свету і чалавека, узровень пісьменніцкага майстэрства, паколькі адны аўтары схільныя да эмпірычна-рэпрадуктыўнага ўзнаўлення рэчаіснасці, а другія – да ініцыятыўна-творчага. Акрамя таго, этнаграфічны матэрыял у творы – гэта яшчэ і пэўная камунікатыўная мадэль, якая дазваляе чытачу супаставіць свае меркаванні пра пэўны нацыянальны свет з паказаным пэўным аўтарам у нейкім канкрэтным творы, пазнаёміцца з аўтастэрэатыпамі і гетэрастэрэатыпамі нацыянальных характараў. Народазнаўчы матэрыял не толькі дапамагае пісьменнікам перадаць субстанцыянальныя рысы характару пэўнага народа, непаўторнасць ландшафту і аўтахтоннага быту канкрэтнага этнасу, але і дазваляе пазнаёміць з імі шырокае кола чытачоў, сярод якіх ёсць як суайчыннікі пісьменніка, так і прадстаўнікі іншых нацыянальных свеце. Этнаграфічны матэрыял, пададзены пісьменнікам, па свайму міфалагізуе нейкую канкрэтную этнарэчаіснасць, эндэмічныя, рэлятыўныя ці рэлевантныя рысы пэўнага этнасу.

Мастацкае народазнаўства ў літаратуры прадстае ў адзінстве трох узаемазвязаных бакоў: пазнавальна-рэфератыўнага, эстэтычна-крэатыўнага, камунікатыўна-рэцэптыўнага. Важкі ўклад у тэарэтычную распрацоўку пазнавальна-рэфератыўнага боку народазнаўчага матэрыялу ў літаратурных творах унеслі прадстаўнікі культурна-гістарычнай школы ў другой палове XIX стагоддзя. Заснавальнік культурна-гістарычнай школы Іпаліт-Адольф Тэн сцвярджаў, што на літаратурную творчасць уплываюць тры асноўныя фактары: «раса», «асяроддзе», «момант», дзе «асяроддзе» – гэта не адзін, а мноства дэтэрмінантных фактараў, у тым ліку і этнічны. У працы «Гісторыя англійскай літаратуры. Уводзіны» І. Тэн, спасылаючыся на гістарычныя і культуралагічныя факты, даказваў, што гісторыя літаратуры канкрэтнага народа раскрывае псіхалогію гэтага народа. Тэн адзначаў ва ўводзінах да «Гісторыі англійскай літаратуры»: «...Вывучэнне літаратур дазваляе стварыць гісторыю звычайнага развіцця і наблізіцца да пазнання псіхалагічных законаў, якія кіруюць падзеямі. У гэтай кнізе я раблю спробу напісаць гісторыю адной літаратуры, каб раскрыць у ёй псіхалогію аднаго народа» [1]. Аўтарытэтны гісторык і тэарэтык літаратуры Аляксандр Мікалаевіч Весялоўскі, які часткова падзяляў ідэі Тэна, таксама цікавіўся суадносінамі творчасці і нацыянальнага побыту, прадвызначыў збліжэнне этналогіі і літаратуразнаўства. Навуковыя пошукі А.М. Весялоўскага былі звернуты да генезісу паэтычных форм, родаў, да працэсу вылучэння іх з першабытнага сінкрэтызму, а гэты працэс, згодна з поглядамі

рускага вучонага, немагчыма зразумець без звароту да ўсяго комплексу этнаграфічных звестак. Акадэмік Весялоўскі адзначаў, што для таго, каб мець адэкватнае ўяўленне пра літаратуру пэўнага народа, трэба ведаць, як гэты народ жыве. Вядомы рускі вучоны другой паловы XIX стагоддзя Аляксандр Мікалаевіч Пыпін фактычна надаваў літаратуры этнаграфічны статус і значна перабольшваў ролю народазнаўчага плана ў мастацтве слова, бо, як вядома, пададзеная пісьменнікамі інфармацыя народазнаўчага характару не тоесная рэчаіснасці, аднак ідэі выдатнага прадстаўніка рускай культурна-гістарычнай школы А.М. Пыпіна знайшлі працяг у працах наступных пакаленняў літаратуразнаўцаў, у тым ліку беларускіх, як паказваюць «Гісторыя беларускае літаратуры» (1920) Максіма Гарэцкага, «Очерки истории белорусской литературы» (1920) пад рэдакцыяй Мікалая Янчука, «Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі» (1926) Вацлава Ластоўскага, артыкулы Адама Бабарэкі. Французская школа «аналаў» у XX стагоддзі, яркімі прадстаўнікамі якой з'яўляліся Марк Блок, Люсьен Феўр, а прадаўжальнікамі іх ідэй – Жан Ле Гоф, сваёй дзейнасцю сцвярджала прынцып міждысцыплінарных узаемадзеянняў. Гэты прынцып уключае ў якасці аб'ектаў вывучэння разнастайныя галіны культуры, а таксама ментальнасць, калектыўнае бессвядомае, гісторыка-антрапалагічныя даследаванні і г.д. Неабходнасць улічваць шырокі гістарычны і этнічны кантэкст у працэсе рэцэпцыі любой нацыянальнай культуры пастаянна акцэнтуюцца ў працах рускага даследчыка Г.Д. Гачава, заснаваных на выяўленні і характарыстыцы праз мастацкія творы канкрэтнага нацыянальнага «Косма-Псіха-Логасу», па тэрміналогіі самога Гачава [2–3]. Арыгінальнае навуковае асэнсаванне прасторава-часавыя архетыпы беларускага прыгожага пісьменства ў сучасным айчынным літаратуразнаўстве знайшлі ў шэрагу артыкулаў і манаграфіі І.А. Чароты «Пошук спрадвечнай існасці». Варта падкрэсліць, што ў работах савецкіх (В.Р. Базанаў) і постсавецкіх вучоных (Г.Д. Гачаў, У.М. Конан, А.І. Мальдзіс, І.А. Чарота), як і ў публікацыях іх заходніх калег [4–6], прысвечаным ролі народазнаўчага матэрыялу ў літаратурных творах, дамінуе даследаванне яго культуралагічнай ролі, падыход да этнаграфічнага матэрыялу ў мастацкім творы як да важнага сродку рэпрэзентацыі этнічнага або нацыянальнага ў літаратуры. Анталагічная паэтыка, кагнітыўнае літаратуразнаўства, геапэтыка, якія актыўна развіваюцца з канца мінулага стагоддзя, таксама актуалізуюць праблему этнічнага складніка асобы, этнаанталагічнай карціны свету, а ў сувязі з гэтым і даследаванне мастацкага народазнаўства як важнага сродку эстэтычнай рэпрэзентацыі і характарыстыкі пэўнага народа ў літаратурным творы.

Прыгожае пісьменства ўвогуле, і асабліва проза, як правіла, узаўляе нацыянальна-эпічны свет у разнастайнасці яго праяў. У кожнай нацыянальнай літаратуры няўхільна і пастаянна пашыраецца сэнсавое поле этнаобразаў за кошт поліварыянтаў і інварыянтаў створаных пісьменнікамі нацыянальных характараў. Літаратура ўзаўляе і мадэлюе нацыянальную рэчаіснасць і нацыянальную аксіялогію праз разнастайныя камбінацыі мастацкіх вобразаў людзей пэўнай нацыянальнасці, што ўвасабляюць ментальнасць пэўнага этнасу, станоўчыя і адмоўныя рысы характару яго прадстаўнікоў. Так, у «Новай зямлі» Якуба Коласа носьбітамі нацыянальнага характару беларуса з'яўляюцца не толькі Міхал з Антосем, але Карусь Дзівак, Грышка Верас ды іншыя героі твора, у «Знаку бяды» Васіля Быкава – не толькі Пятрок і Сцепаніда, але і Гуж з Антонам Недасекам.

Нацыянальны характар у літаратуры прадстае асобасна дыферэнцыраваным пісьменнікамі, з аднаго боку, пад уздзеяннем аўтарскага светабачання, з другога – пад уздзеяннем рэчаіснасці. Бясспрэчна, што ў жыцці нацыянальны характар, захоўваючы інварыянтную аснову, пад уплывам часу пастаянна дапаўняецца новымі рысамі. Мастацтва слова асэнсоўвае і адлюстроўвае гэты складаны працэс перш

за ўсё на ўзроўні характаралогіі. Для прыкладу, Якуб Колас у вобразе Андрэя Лабановіча з трылогіі «На ростанях», Максім Гарэцкі ў вобразе Мацея Мышкі з рамана «Віленскія камунары», Уладзімір Караткевіч у вобразе Антона Косміча з рамана «Чорны замак Альшанскі» прадставілі тыпы нацыянальных характараў інтэлігентаў на розных гістарычных этапах развіцця грамадства. «Ядро» характару названых персанажаў – імкненне да самапазнання свайго народа і асабіста сябе, аднак кожны з іх мае выразныя індывідуальныя рысы: у Лабановіча пераважае рэфлексія над чалавекам і рэчаіснасцю, у Мышкі – самаіронія, у Косміча – актыўная інтэлектуальная і фізічная дзейнасць.

У літаратурных творах пастаянна і сінхронна адбываецца замацаванне старых і стварэнне новых этнастэрэатыпаў як комплексу ўяўленняў адной этнічнай групы аб другой або аб сабе самой, што дае падставы літаратурнаўцам, псіхолагам, сацыёлагам аналізаваць аўтаэтнастэрэатыпы (уяўленні пэўнага народа пра сябе) і гетэрастэрэатыпы (уяўленні пэўнага народа пра іншы народ) у мастацтве слова. Вобразнасць – родавая рыса літаратуры. Паняцце «мастацкі вобраз» карэлюе ў прыгожым пісьменстве з паняццем «стэрэатып». Этнастэрэатып – устойлівы і спрошчаны элемент мастацкай карціны свету, які не мае зурываючага патэнцыялу і не спрыяе прадуктыўнаму этнакультурнаму дыялогу. Паколькі мастацкая літаратура – важны сродак сувязі паміж людзьмі, то ў сучасным полікультурным свеце знаёмства з іншанацыянальным этнакантэкстам можа адыгрываць значную ролю ва ўсталяванні і ўмацаванні ўзаемаразумення паміж народамі, бясспрэчна, пры ўмове аб'ектыўнага адлюстравання пісьменнікамі сваёй ці чужой рэчаіснасці. У адваротным жа выпадку, калі пісьменнік суб'ектыўна і тэндэнцыйна абыходзіцца з этнаматэрыялам, літаратура садзейнічае фарміраванню неадэкватных уяўленняў пра прадстаўнікоў пэўнага этнасу, правакуе этнічныя забабоны ў сусветнай супольнасці.

Перспектыўным шляхам вывучэння літаратурных твораў ва ўмовах глабалізацыі многія навукоўцы прызнаюць даследаванне этнатопу. Сам тэрмін «этнатоп» прапанаваў у другой палове мінулага стагоддзя англійскі вучоны Рычард Райд па аналогіі з бахцінскім «хранатопам». Этнатоп – гэта арганізацыя этнасу і этнапрасторы ў літаратурным творы. Этнатопы падзяляюцца на сіметрычныя, калі этнас і этнапрастора супадаюць, і асіметрычныя, калі няма такога супадзення. У часы ўсталявання і развіцця так званай намадалагічнай цывілізацыі асэнсаванне асіметрычных этнатопаў набывае надзвычай важнае значэнне не толькі ў навуковым і эстэтычным, але і ў практычным плане, бо дае магчымасць сродкамі мастацтва слова пазнаёміцца з варыянтамі акліматызацыі этнасу ў чужой этнапрасторы.

Пры даследаванні мастацкага народазнаўства не варта забываць пра бінарную прыроду прыгожага пісьменства, пра суб'ектыўна-эстэтычны бок мастацкага народазнаўства. У работах навукоўцаў ХХ стагоддзя А.М. Адамовіча, А.А. Гарэлава, М.М. Грынчыка, У.Б. Далгат, В.А. Каваленкі, Ю.М. Лотмана, В.Я. Халізева, А.П. Чудакова, В.Ф. Сакаловай, А.Л. Факеева, Н.М. Шумілы прысутнічала імкненне выявіць эстэтычную ролю этнаграфічнага матэрыялу ў літаратурных творах, але яно не было сістэмнага характару. Паколькі прыгожае пісьменства – гэта мастацтва слова, то ў цэнтры ўвагі творцаў безумоўна знаходзіцца культурна-асобасныя дамінанты ў вызначэнні з'яў нацыянальнага парадку, у выніку гэтага адны аўтары могуць ідэалізаваць свой народ, другія – свядома пазбягаць ідэалізацыі. Народазнаўчы матэрыял у мастацкім творы – гэта не толькі змястоўна-прадметны, але і эстэтычна істотны апаздальніцкі феномен. Вядомы літаратурнаўца ХХ стагоддзя Л.Я. Гінзбург слушна сцвярджала: «Для эстэтычнай значнасці не абавязковы вымысел і абавязковая арганізацыя – адбор і творчае спалучэнне элементаў,

якія адлюстраваны і пераствораны словам» [7]. З гэтага вынікае, што мастацку апрацаваны народазнаўчы матэрыял – адзін з такіх семантыка-структурных элементаў твора, які ўказвае на асаблівасці пісьменніцкай індывідуальнасці, ступень стваральна-творчага патэнцыялу аўтара.

Даследаванне народазнаўчага матэрыялу ў тых літаратурах, якія назапасілі значны вопыт у яго эстэтычным асэнсаванні, дапамагае ўстанавіць, чым дэтармінавалася эстэтычнае самавызначэнне канкрэтнай нацыянальнай літаратуры: імкненнем аўтараў да арыгінальнасці ці традыцыяй. Наспелая неабходнасць сучаснага паглыбленага тэарэтычнага асэнсавання мастацкага этнаграфізму тлумачыцца ўзмацненнем увагі сучаснай навукі да праблем ускладненай сувязі традыцый і наватарства ў літаратурным працэсе навейшага часу. Вывучэнне народазнаўчага матэрыялу ў мастацкіх творах дае магчымасць выявіць наяўнасць або адсутнасць пераемнасці на пэўных этапах развіцця канкрэтнай нацыянальнай літаратуры, прасачыць прычынавыніковыя сувязі, якія характарызуюць суадносіны розных перыядаў у гісторыі славеснасці і ў творчасці канкрэтных пісьменнікаў, а разам з гэтым і ўдакладніць узаемадзеянне літаратуры і навакольнага свету, глыбей даследаваць рух жанрава-стылёвых форм, нацыянальную адметнасць мастацкіх метадаў і напрамкаў. Вывучэнне мастацкага народазнаўства адкрывае шырокія магчымасці ва ўсебаковым спасціжэнні ідэйна-мастацкай палітры літаратурных твораў. Напрыклад, разгорнутыя апісанні побыту розных пластоў рускага грамадства пачатку XIX стагоддзя ў «Вайне і міры» Л. Талстога, англійскай правінцыі мяжы XIX–XX стагоддзяў ва «Уэсексім цыкле» Т. Хардзі, казацкага жыцця ў «Ціхім Доне» і «Узнятай цаліне» М. Шолахава або паляшучкага свету ў «Палескай хроніцы» І. Мележа – канцэптуальныя ў сваёй аснове, яны ўводзіліся для таго, каб перадаць поліфанію канкрэтнай нацыянальнай рэчаіснасці, даказаць трываласць спрадвечнага, «каранёвага» праз канкрэтны чалавечы лёс, які экстрапалюецца на лёс усяго народа.

Навуковае асэнсаванне дынамікі літаратурнага працэсу ў яго цэласнасці і разнастайнасці прадугледжвае разам з вырашэннем іншых задач спасціжэнне спецыфікі прыгожага пісьменства з пункту гледжання прынцыпаў і прыёмаў выкарыстання літаратурай этнаграфічнага матэрыялу і характарыстыкі этнанацыянальнай рэчаіснасці. Народазнаўчы матэрыял у літаратурных творах заслугоўвае ўвагі навукі пра літаратуру яшчэ і таму, што на падставе яго вывучэння можна выявіць дзеянне асноўных законаў мастацкай творчасці, такіх, напрыклад, як закон вобразнага адлюстравання ці закон праўдзівасці мастацкага адлюстравання. Даследаванне інтэграцыйных творчых сувязей у межах парадыгмы «літаратура – этнаграфія» дазваляе глыбей зразумець феномен самой літаратуры як мастацтва слова, прасачыць нацыянальныя асаблівасці ўключэння народазнаўчага матэрыялу ў твор. У многіх літаратурах свету, такіх, як, напрыклад, беларуская, назапашаны багаты вопыт у эстэтычным асваенні такога матэрыялу, што патрабуе яго сістэматызацыі, а на аснове яе – выяўлення агульных тыпалагічных і нацыянальна-індывідуальных рыс пры ўзнаўленні пісьменнікамі этнарэчаіснасці сродкамі славеснага мастацтва. Асноўныя спосабы адлюстравання нацыянальнай ідэнтычнасці ў літаратурах свету, безумоўна, розныя. Так, у айчыннай прозе XX стагоддзя імі сталі пераважнае ўзнаўленне і мадэляванне аўтаэтнастэрэатыпаў, апора на фальклор, а таксама на нацыянальную праявітую традыцыю з яе нязменнай увагай да этнаграфічна-побытавых пластоў. У суседняй рускай прозе цэнтральнае месца адводзілася адлюстраванню аўтаэтнастэрэатыпаў і гетэраэтнастэрэатыпаў, прычым, апошнія нярэдка, асабліва пісьменнікамі XIX стагоддзя, выкарыстоўваліся для таго, каб акцэнтаваць дамінантныя рысы рускага нацыянальнага характару.

Найменш вивучаны на сучасны момант камунікатыўна-рэцэптыўны бок мастацкага народазнаўства. Сучаснае канцэптэуальна-сістэмнае даследаванне народазнаўчага матэрыялу патрабуе каардынацыі метадаў, прынятых у літаратуразнаўстве, мовазнаўстве, культуралогіі, псіхалогіі, сацыялогіі. Вывучэнне камунікатыўна-рэцэптыўнага боку мастацкага народазнаўства ў якасці асноўных уключае такія пытанні, як спецыфіка канцэптэуалізацыі і маніфестацыі творчай індывідуальнасцю пэўнай нацыянальнай рэчаіснасці, адметнасць успрыняцця чытачом «сваіх» і «чужых» этнарэалій і нацыянальных характараў, прадстаўленых у літаратурным творы.

Навуковае асэнсаванне мастацкага народазнаўства ў пачатку XXI стагоддзя не страціла свайго значэння, яно набыло новыя рысы, дэтэрмінаваныя аб'ектыўнымі і іманентнымі фактарамі развіцця літаратурнага працэсу. У сучасных сацыякультурных умовах шматаспектнае даследаванне праблемы засваення славесным мастацтвам матэрыяльна-бытавой і духоўнай культуры народа, несумненна, з'яўляецца перспектыўным у гісторыка-культурных, тэарэтычных і метадалагічных адносінах.

ЛІТАРАТУРА

1. **Тэн, И.-А.** История английской литературы // И.-А. Тэн // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX–XX веков: трактаты, статьи, эссе. – М.: Изд-во Моск. унта, 1987. – С. 94.
2. **Гачев, Г.Д.** Национальные образы мира: общие вопр. Русский. Болгарский. Киргизский. Грузинский. Армянский / Г.Д. Гачев. – М.: Совет. писатель, 1988. – 445 с.
3. **Гачев, Г.Д.** Национальные образы мира. Соседи России: Польша, Литва, Эстония / Г.Д. Гачев. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – 384 с.
4. **Kulturelle Grenzziehungen im Spiegel der Literaturen:** Nationalismus. Regionalismus. Fundamentalismus; Hrsg.: H. Turk [et al.]. – Göttingen: Wallstein, 1998. – 294 s.
5. **Nationale und Kulturelle Identität:** Studien zur Entwicklung des kollektiven Bewußtseins in der Neizeit; Hgrs. von B. Giesen. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1991. – 578 s.
6. **Saldivar, R.** Multicultural politics, aesthetics, and the realist theory identity: A response to Satya Mohanty / R. Saldivar // New literary history. – Baltimore, 2001. – Vol. 32, № 4. – P. 849–854.
7. **Гинзбург, Л.Я.** О психологической прозе / Л.Я. Гинзбург. – Л.: Худож. лит., 1977. – С. 10.

S U M M A R Y

In the article the condition of fiction ethnographism in the modern literature studies is investigated. The author makes a conclusion, that social and cultural context of the beginning of the twenty-first century foregrounds future studies of the cognitive and abstractive sides of ethnographic materials in literary works and intensifies the role of scientific conceptualization of communicative and receptive sides of fiction ethnographism.

Поступила в редакцию 28.10.2008